

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysten ja taloushallinnon juridiikan suuntautumisvaihtoehto

Minna Haavisto

VÄHITTÄISKAUPPOJEN UUSI AUKIOLOAIKOJEN SÄÄNTELY JA SEN VAIKUTUS LAPPEENRAN- TALAISTEN YRITYSTEN TYÖNTEKIJÖIHIN

Opinnäytetyö 2011

Tiivistelmä

Minna Haavisto

Vähittäiskauppojen uusi aukioloaikojen sääntely ja sen vaikutus Lappeenranta-laisten yritysten työntekijöihin, 50 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous, liiketalouden koulutusyksikkö Lappeenranta

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2011

Ohjaaja: yliopettaja Marjut Heikkilä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, miten 2009 voimaan astunut uusi laki vähittäiskauppojen aukioloajoista on vaikuttanut Lappeenrannassa sijaitsevien yritysten työntekijöihin. Tavoitteena oli selvittää, mikä on yritysten työntekijöiden muoto ja millaiseksi he ovat kokeneet sunnuntaityöskentelyn ja sen vaikutuksen elämään.

Teoriaosuudessa käsiteltiin työaikalainsäädäntöä ja sen käsitteitä, sekä hallituksen esitystä uudeksi laiksi vähittäiskauppojen aukioloajoista. Teoriaosuudessa esiteltiin myös yritykset, joihin kyselylomakkeet jaettiin. Lähteinä työssä käytettiin juridista kirjallisuutta, Internet- julkaisuja sekä lehtiartikkeleita.

Opinnäytetyön empiriaosuudessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Tämä toteutettiin kyselylomakkeilla, jotka jaettiin yritysten työntekijöille huhtikuussa 2011, mihin heillä oli viikko aikaa vastata. Lomakkeen kysymykset tehtiin mahdollisimman helpoiksi ja nopeiksi työntekijöille vastata. Suurimpaan osaan kysymyksistä vastattiin ainoastaan rastilla, ja osaan kysymyksistä tehtiin lisäksi kohta, johon voi laittaa omia mielipiteitä. Vastaukset kerättiin yhteen ja tulokset käsiteltiin kaavioiden avulla. Tutkimuksessa analysoitiin eri ikäryhmien sekä miesten ja naisten eroja vastaustuloksiin. Tuloksista ilmeni, että nuoret työntekijät pitivät enemmän sunnuntaityöskentelystä kuin vanhemmat työntekijät ja heidän mielestään sunnuntaityöskentelystä oli myös rahallista hyötyä. Lomakkeen avointen kysymysten vastaukset koottiin yhteen ja niistä tarkasteltiin työntekijöiden mielipiteitä.

Asiasanat: työoikeus, sunnuntaityöskentely, valiokunta

ABSTRACT

Minna Haavisto

A new retail stores opening hours regulation and its impact on the kinds of employees of companies in Lappeenranta, 50 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration, Lappeenranta

Specialisation of Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2011

Instructor: Principal lecturer Marjut Heikkilä

The aim of the thesis was to examine how the new, 2009 set law on retail store opening hours affected the employees of businesses located in Lappeenranta. The goal was to find out the age and gender distribution of the employees and how they have experienced working on Sundays and its impact on their lives.

The theory part of the thesis focused on the legislation of the working time and its concepts, as well as the government's proposal for the new law on retail stores' opening hours. It also presented the companies that were given the questionnaires.

The sources used were juridical literature, Internet publications and newspaper articles.

Empirical part was qualitative research, which was conducted in a form of a questionnaire, which was distributed to the employees of the companies. Each person had one week to respond to the survey. Questions on the form were made as easy and fast to respond as possible. Most of the questions were answered with checkboxes and some of the questions had an additional space for further own opinions.

The answers were summarized and the results were presented with diagrams. Differences between age groups and genders were analyzed on the study as well. Answers on the open questions on the form were brought together to examine the employees' opinions.

Keywords: labor law, Sunday work, the committee

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Yritysten esittely	7
2.1 H&M	7
2.2 Seppälä	7
2.3 Lindex	8
2.4 S-market Lauritsala	8
3 Työoikeus	9
3.1 Työsopimusoikeus	9
4 Työaikalainsäädäntö	10
4.1 Työaika	10
4.2 Säännöllinen työaika	10
4.3 Säännöllisen työajan ylittäminen	12
4.3.1 Lisätyö	12
4.3.2 Ylityö	12
4.4 Säännöllisen työajan ylittämisestä maksettavat korvaukset	13
4.4.1 Korvaus rahana	13
4.4.2 Korvaus vapaa-aikana	14
4.5 Lepoajat	14
4.5.1 Ruokatauko	14
4.5.2 Vuorokausilepo	15
4.5.3 Viikoittainen vapaa-aika	15
5 Sunnuntaityö	16
5.1 Työskentely sunnuntaina	16
5.2 Palkka	16
6 Uusi vähittäiskauppojen aukiolosäätely	17
6.1 Hallituksen esitys pääpiirteittäin uudeksi laiksi vähittäiskaupan aukioloajoista HE 84/2009	17
6.2 Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto	18
6.2.1 Eriävä mielipide 1	20
6.2.2 Eriävä mielipide 2	21
6.3 Talousvaliokunnan lausunto	22
6.3.1 Valiokunnan vastalause	24
6.4 Lain pääasiallinen sisältö	25
8 Lain vaikutuksia koskeva tutkimus	28
8.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja suoritustavat	28
8.2 Lomakkeeseen vastanneiden kuvailu	28
8.3 Tutkimuksen luotettavuus	28
8.4 Perustiedot	29
8.5 Sunnuntaityöskentely	36
9 Yhteenveto	46
Taulukot ja kaaviot	48
Lähteet	49

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1 Johdanto

Eduskunta esitti talousvaliokunnille kesäkuussa 2009 vähittäiskauppojen aukioloaikojen muutosta. Uudella lailla haluttiin muutoksia ja vapautuksia jo vanhaan lakiin. Uudistuksella saatiin myymäläpinta-alaltaan alle 400 m²:n oleville kaupoille vapaat sunnuntaiaukioloajat, sekä 400 m² tai isommille aikaan sidottu sunnuntaiaukioloajat. Joulu- ja juhannusaattona kauppojen tulisi sulkea ovet kello 12 entisen kello 13 sijaan. Arkipäivien aukioloajat pysyivät samoina 400 m² tai suuremmilla päivittäistavarakaupoilla, kun taas alle 400 m²:n suuruiset saivat myös arkipäiviin vapaat aukioloajat. Eduskunta hyväksyi uuden liikeaikalain marraskuussa 2010, tasavallan presidentti vahvisti lain ja laki tuli voimaan joulukuussa 2010.

(Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 2009/945)

Valitsin opinnäytetyöni oman työni perusteella. Olen työskennellyt kaupanalalla noin viisi vuotta ja samassa yrityksessä neljä vuotta. Kun lakiuudistus tuli voimaan ja selvisi miten työpaikkanikin tulisi olemaan auki, suurin osa työntekijöistä ei pitänyt siitä. Tämän takia halusin saada selville Lappeenrannassa sunnuntaisin auki olevien yritysten työntekijöiden suhtautumisen lakiuudistuksen tuomiin muutoksiin.

Opinnäytetyössäni tutkin tuloksia, miten uuden lain voimaan astuessa työntekijöiden mielipiteet sunnuntaityöskentelyä kohtaan jakautuvat ja millä lailla se vaikuttaa heidän perheisiinsä.

Tulosten analysoinnissa keskitytään tutkimaan, kuinka sunnuntaiaukioloaikoihin suhtautuminen muuttuu iän tai sukupuolen mukaan. Onko vapaalla sunnuntaiaukioloajalla suurta hyötyä työntekijöiden mielestä asiakkaille tai yritykselle? Entä miten jatkuva sunnuntaityöskentely vaikuttaa parisuhteeseen tai perheeseen?

Työni rajaamiseksi tekstiili- ja elintarvikealan yritysten työntekijöihin. Kyselyyn osallistuvien yritysten rajaaminen tulee olemaan helppoa, koska Lappeenrannassa ei ole paljon yrityksiä, jotka olisivat auki sunnuntaisin ympäri vuoden. Yritykset

itsessään olisivat olleet mielenkiintoisia tutkimuskohteita. Arvioidessani sitä, miten heiltä olisi saanut tarvittavia tietoja, kuten sunnuntaipäivien myyntiä, tulin siihen tulokseen, että työntekijöiden vastaukset ovat realistisempia.

Elintarvike-alalla on uuden lain astuttua voimaan tullut hyvin paljon kysymyksiä siitä, miten työntekijöiden turvallisuus voidaan turvata illalla, kun työntekijöitä ei ole kuin muutamia, tai mitä mieltä aina auki olevien kauppojen naapurit ovat yöllä tulevasta melusta. Pääkaupunkiseudun Siwa-liikkeet ovatkin kokeilun jälkeen lyhentäneet aukioloaikoja kaupoista tulevan melun vuoksi.

(Laakkonen 2010, 16/2010)

Opinnäytetyöni tutkimus suoritetaan empiirisenä tutkimustyönä, käytän apuna yritysten työntekijöille jaettua kyselylomaketta ja myös omia henkilökohtaisia näkemyksiä alalta. Kyselylomakkeet on tarkoitus jakaa henkilökohtaisesti valittujen yritysten myymälävastaaville, jotka hyväksyvät ne ja jakavat lomakkeet työntekijöilleen. Kyselylomakkeilla on tarkoitus selvittää, mitä mieltä työntekijät ovat lakiuudistuksesta, ja onko uudistus vaikuttanut heidän elämäänsä jollain tapaa.

2 Yritysten esittely

Tässä luvussa esittelen lyhyesti yritykset, joiden työntekijät osallistuivat tutkimukseen.

2.1 H&M

Hennes&Mauritz Oy perustettiin Ruotsissa, Västeråssa vuonna 1947. Sen perusti Erling Persson. H&M on naisille, miehille ja lapsille pääasiassa vaatteita myyvä yritys, mutta se on laajentanut alaansa myös kosmetiikkaan ja kodinsisustukseen. Yrityksellä on myös Internetissä toimiva kauppa, mutta se toimii ainoastaan Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa, Itävallassa, Isossa-Britanniassa ja Alankomaissa. Yrityksellä on 2 200 myymälää 38 eri maassa ja se työllistää yli 87 000 ihmistä. Hennes&Mauritzin liikevaihto vuonna 2010 oli 126 966 miljoonaa Ruotsin kruunua. Lappeenrannan myymälä avattiin kauppakeskus Opriin vuonna 2000, ja laajennettu uusi myymälä avattiin kauppakeskus Galleriaan vuonna 2007. (Tietoa H&M:stä.)

2.2 Seppälä

Seppälä on muotia myyvä vaateyritys osana Stockmann-konsernia. Sillä on myymälöitä Suomessa, Latviassa, Liettuassa, Virossa, Venäjällä ja Ukrainassa. Yritys myy vaatteita ja muotia kaiken ikäisille. Seppälän muoti on nykyisin asukokonaisuuksien myyntiä aina kengistä lähtien. Lappeenrannassa Seppälän myymälöitä on kaksi. Molemmat sijaitsevat keskustassa, toinen kauppakeskus Armadassa ja toinen kauppakeskus Galleriassa. Seppälä-yrityksen perustivat veljekset Seppälä. Se avasi ensimmäisen liikkeensä vuonna 1930 Kymintehdalla. 1960-luvulla yritys oli kaikkien haluamaa muotia, aina nuorisosta lähtien, ja 1970-luvulla Seppälä aloitti oman mallistonsa S-Stylen luotsaamisen. Seppälän laajentuminen ulkomaille aloitettiin 1984, jolloin Saksaan perustettiin ensimmäinen liike. Saksan valloittamisesta yritys luopui 1990, jolloin se sijoitti enemmän Suomen lähimaihin. Ensimmäinen Viron myymälä avasi ovensa 1999. (Seppälän tarina.)

2.3 Lindex

Naisten- ja lastenvaatteita sekä alusvaatteita myyvä tekstiilialan yritys perustettiin 1954 Alingsåissa. Siitä on vuosien varrella tullut Seppälän kanssa Pohjoismaiden suurimpia yrityksiä. Lindexillä on tällä hetkellä yli 430 myymälää, aina Lähi-Idässä asti. Yrityksellä on yli 5 000 työntekijää ympäri maata ja se on ollut vuodesta 2007 mukana Stockmann- konsernissa yhtenä liiketoimintayksikkönä. Lindexin liikevaihto oli vuonna 2010 noin 5 miljardia kruunua. Lindexin suurimpia kampanjoita on ollut Syöpäsäätiön kanssa yhteistyö Roosa nauha -keräyksessä. Sillä kerättiin vuonna 2010 asiakkaiden kanssa 7,2 miljoonaa Ruotsin kruunua. Lappeenrannan Lindex sijaitsi ennen kauppakeskus Arma-dassa, mutta liiketilat siirtyivät 2007 uuteen kauppakeskus Galleriaan.

(Yritystietoa Lindexistä.)

2.4 S-market Lauritsala

S-market Lauritsala sijaitsee keskustasta noin kahdeksan kilometriä Imatralla päin Lauritsalan kaupunginosassa. Vuosi sitten kaupan yhteydessä oli vielä postipalvelu, mutta nyt S-market on pelkkä päivittäistavarakauppa.

S-market Lauritsala kuuluu S-ryhmään, joka on vähittäiskaupan ja palvelualan yritysverkko. Sillä on Suomessa 1600 toimipaikkaa. S-market Lauritsalan liiketoimintaa hoitaa Etelä-Karjalan osuuskauppa.

(S-ryhmän rakenne.)

S-ryhmän 2010 vähittäismyynti oli 10,5 miljardia euroa, josta jaettiin asiakasomistajille bonuksia 331,1 miljoonaa euroa. (S-ryhmän talous.)

3 Työoikeus

Työoikeudella määritellään työsuhteeseen liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. Työlainsäädäntö lähtee heikkomuusolettamuksesta, jossa työntekijä on heikommassa asemassa suhteessa työnantajaan. Työoikeus jakaantuu neljään eri osa-alueeseen, joita ovat työsopimusoikeus, työehtosopimusoikeus, työsuojeluoikeus sekä säännökset yhteistoiminnasta yrityksissä. Suomen lainsäädäntö ei voi noudattaa ainoastaan omia työlainsäädäntöjä, vaan sen täytyy ottaa huomioon myös Euroopan unionin työlainsäädäntöä. (Suojanen ym. 2006, 543.)

3.1 Työsopimusoikeus

Työsopimuslaki on työoikeudessa tärkein työntekijälle ja työnantajalle. Työn tekemisestä, jota tehdään työnantajan lukuun, on tehtävä työsopimus. Työsopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jossa työntekijä itse suostuu tekemään työtä työnantajan lukuun valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastaavaa, esimerkiksi luontoisetua vastaan. Työsopimus voi olla kirjallinen tai suullinen, molemmat ovat yhtä päteviä. Sopimus on päämääräisesti vapaamuotoinen, mutta siinä tulisi olla muun muassa seuraavia tietoja:

- työnantaja
- työntekijä
- voimassaoloaika ja mahdollinen koeaika
- työaika
- työtehtävät
- palkka
- työehtosopimus
- irtisanomisaika.

(Suojanen ym. 2006, 544 – 548.)

4 Työaikalainsäädäntö

Työaikalaki on pakottavaa lakia, jota sovelletaan työ- ja virkasuhteessa olevaan henkilöön. Alle 18-vuotiaan tekemään työhön sovelletaan lisäksi lakia nuorista työntekijöistä. Työaikalasta voidaan kuitenkin poiketa yleissitovalla sekä valtakunnallisella työehtosopimuksella tai virkaehtosopimuksella.

(Työaikalaki 1996/605.)

4.1 Työaika

Työajaksi luetaan työhön käytetty aika sekä aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä (Työaikalaki 1996/605).

Työajan ulkopuolelle jää päivittäinen lepoaika eli ruokatauko, jos työntekijällä on mahdollisuus poistua työpaikalta sekä työmatka, ellei se ole samalla työsuoritus. Työsuoritus työmatkalla on muun muassa, jos työntekijä on määrätty kuljetustehtävää suorittamaan. Lisäksi työajaksi ei lasketa lainsäädäntöön perustuvia terveys- ja lääkärintarkastuksia, koulutustilaisuuksia, sosiaalisia tapahtumia, henkilöstön edustajien vapaita sekä varallaoloaika. Kokoustilaisuudet ja terveys- ja lääkärintarkastukset, jos ne ovat pakollisia ja tapahtuvat työpaikalla, ovat työaika. Osasta näistä työajan ulkopuolelle sijoittuvista tapauksista, mistä on sovittu työehtosopimuksissa ja työsuopimuksissa, on määrätty työnantaja korvaamaan työntekijälle ansionmenetys siltä ajalta. (Hietala & Kaivanto, 2008, 37 - 46.)

4.2 Säännöllinen työaika

Säännöllinen työaika voi määräytyä monella tavalla. Se voi olla yleissäännöllistä tai se voi määräytyä hyvin joustavaksi työ- ja virkaehtosopimusten mukaan.

Yleissäännöksen mukainen säännöllinen työaika voi määräytyä vuorokautisena tai viikoittaisena säännöllisenä työaikana. Vuorokautisena se merkitsisi, että työaika on enintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja viikoittainen 40 tuntia viikossa.

(Kairinen 2009, 421.)

Taulukosta yksi huomataan, miten yleissäännöllisen mukainen säännöllinen työaika jakautuu.

Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
8	8	8	8	8	-	-

Taulukko 1. Yleissäännöksen mukainen säännöllinen työaika
(Hietala & Kaivanto 2008, 58)

Säännöllinen työaika voidaan järjestää myös enintään 52 viikon mittaisella ajanjaksolla keskimäärin 40 tuntia viikossa, mutta tämä edellyttää työntekijöille nähtävissä olevaa työajan tasoittumisjärjestelmää. Tasoittumisjärjestelmästä työnantaja ja työntekijä voivat seurata ajanjaksoa, ja kuinka paljon työtunteja on tehty ja kuinka paljon työtunteja on tekemättä. Kaupanalan tasoittumisjakson pituus on 26 viikkoa. Tämä säännös mahdollistaa kuusipäiväiset työviikot ja työajat voivat vaihdella esimerkiksi kuukausittain. Alla olevasta taulukko kaksi näemme miten keskimääräinen viikoittainen työaika voi määräytyä.

(Hietala & Kaivanto 2008, 58, 71.)

Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
8	8	8	8	8	8	-
Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
8	8	8	8	-	-	-

Taulukko 2. Keskimääräinen viikoittainen työaika
(Hietala & Kaivanto 2008, 58)

Työehtosopimuksilla voidaan poiketa lain mukaisista vuorokautisista ja viikoittaisista työajoista. Niiden laajuus ja sopimismenettelyt määräytyvät sovellettavan työehtosopimuksen mukaan. Työehtosopimuksen voi tehdä yksittäinen työnantaja tai koko maan kattava työnantajien yhdistys. Työntekijöiden puolelta työehtosopimuksen voi tehdä ainoastaan työntekijöiden yhdistys, minkä toimintapiiri on koko maa.

(Kairinen, 2009, 422)

4.3 Säännöllisen työajan ylittäminen

Lisä- ja ylityöt ovat säännöllisen työajan ylittämistä. Ne tehdään aina työnantajan aloitteesta ja työntekijän suostumuksella. Työntekijä voi oma aloitteisesti tehdä lisä- tai ylitöitä, mutta työnantaja ei ole niistä silloin korvausvelvollinen.

4.3.1 Lisätyö

Lisätyöllä tarkoitetaan sitä tuntimäärää, joka jää lakisääteisen säännöllisen työajan ja työvuoroluettelossa määrätyn lyhyemmän työvuoron väliin. Työntekijä voi kieltäytyä lisätyönteosta, ellei siitä ole erikseen määrätty työsopimuksessa. Jos lisätyöstä on sovittu työsopimuksessa, voi työntekijä kuitenkin kieltäytyä työvuorolistaan merkittyinä vapaapäivinä lisätyöstä. Lisätyöstä maksetaan tavalinen korottamaton palkkakorvaus. Palkkakorvauksen voi sopia erikseen vaihdettavaksi vapaa-aikaan tai joissain tapauksissa kiinteään kuukausikorvaukseen. (Kairinen 2009, 425.)

4.3.2 Ylityö

Ylityötä voidaan teettää työntekijän suostumuksella joko vuorokautisena tai viikkoittaisena. Ylityö on säännöllisen työajan lisäksi tehty työ. Ylityön määrittelemisen on hankalaa, koska säännöllistä työaika määritellään monessa paikkaa. Lisätyölle on laissa säädetty enimmäismäärät. Neljän kuukauden ajanjaksossa saa tehdä enintään 138 tuntia ja enintään 250 tuntia kalenterivuodessa. 138 tuntia neljässä kuukaudessa ei saa ylittyä, mutta työnantaja voi sopia työntekijöiden tai heidän luottamusmiehensä kanssa lisäylityöstä, joka on 80 tuntia kalenterivuodessa. (Kairinen 2009, 425 - 427.)

Seuraavasta taulukosta numero kolme nähdään, miten lisä- ja ylityöt lasketaan.

Työaika	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su	
TAL:n mukainen	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	-	-	40,0 h
Työvuoroluettelo	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	-	-	37,5 h
Tehty	9,0	10,0	7,5	8,0	12,0	4	-	50,5 h
Lisätyö	0,5	0,5	-	0,5	0,5	0,5	-	2,5 h
Ylityö								
-vrk	1,0	2,0	-	-	4,0			7,0 h
-vko						3,5		3,5 h

Taulukko 3. Lisätyön laskeminen kun lisätyötä tehdään työpäivinä ja viikonloppuina (7,5/37,5- työtuntijärjestelmä)

(Hietala & Kaivanto, 2008, 103)

4.4 Säännöllisen työajan ylittämisestä maksettavat korvaukset

Lisä- ja ylityöstä voi saada korvauksen joko rahana tai vapaa-aikana. Sovellettavissa työehtosopimuksissa on lisämääräyksiä.

4.4.1 Korvaus rahana

Pääsääntönä on, että lisätyöstä saadaan korvaukseksi perustuntipalkka, mutta joidenkin työehtosopimusten mukaan lisätyö korvataan 50 %:n korotuksella kahdeksaan tuntiin asti vuorokaudessa ja 40 tuntiin asti viikossa. 50 %:n korotuksella korvaaminen edellyttää, että säännöllinen työaika on seitsemän puoli tuntia vuorokaudessa ja 37,5 tuntia viikossa.

(Hietala & Kaivanto, 2008, 135.)

Ylityö jaetaan erikseen vuorokautiseen ja viikoittaiseen ylityöhön. Vuorokautinen ylityökorvaus määräytyy seuraavasti:

- kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 %:lla korotettu palkka
- seuraavilta tunneilta 100 %:lla korotettu palkka

Viikoittainen ylityö korvataan säännöllisen työajan ylittäviltä tunneilta 50 %:lla korotettua palkkaa. (Hietala & Kaivanto, 2008, 135-137)

4.4.2 Korvaus vapaa-aikana

Lisä- tai ylityö korvaukset voidaan sopia maksettavaksi osittain tai kokonaan vapaa-aikana. Esimerkiksi ylityöstä maksettava korotettu osa korvataan vapaa-aikana ja muu osa maksetaan rahana. Korvaus vapaa-aikana perustuu aina sopimukseen. Vapaa-aikana maksettava korvaus on annettava kuuden kuukauden kuluessa tapahtuneesta lisä- tai ylityöstä ellei toisin sovita työsopimuksessa tai työehtosopimuksessa. Jos työnantaja ja työntekijä eivät pääse yhteisymmärrykseen vapaiden pidosta, voi työnantaja määrätä milloin vapaat pidetään. Tällöin työntekijä voikin vaatia korvauksia rahana.

Vapaa-aika annetaan pidennettynä eli kaksi tuntia 50 %:lla korotettuna, mikä tarkoittaa vapaata kolme tuntia.

(Hietala & Kaivanto, 2008, 139 – 141.)

4.5 Lepoajat

Työajan lepoaikoja ovat ruokatauko, vuorokausilepo ja viikoittainen vapaa-aika.

4.5.1 Ruokatauko

Pääsääntönä on, että vuorokautisen työvuoron kestäessä enemmän kuin kuusi tuntia on työntekijälle annettava säännöllinen vähintään tunnin mittainen lepoaika, jonka aikana hän voi poistua työpaikalta. Tämä lepoaika edellyttää sitä, että työntekijän poistumisella ei ole työn jatkumiseen haittaa. Sillä ei ole merkitystä, onko yli kuusi tuntia kestävä työnteko muun muassa lisätyötä, vaan se merkitsee, että se on yli kuusi tuntia kestävä. Jos halutaan sopia lyhyemmästä ruokatauosta, se on sovittava työnantajan ja työntekijän kesken. Tauon on oltava vähintään puoli tuntia. Ruokatauon on sijoitettava työpäivään niin, että sitä ennen ja jälkeen olisi töitä. Vuorokauden työajan ylittäessä 10 tuntia, on työntekijällä oikeus pitää enintään puoli tuntia kestävä lepotauko kahdeksan tunnin työskentelyn jälkeen. Työnantaja voi päättää, onko työntekijällä tällöin oikeus poistua työpaikalta. Ruokatauon lisäksi työehtosopimuksissa määritellään kahvitauoista.

(Kairinen 2009, 433.)

4.5.2 Vuorokausilepo

Pääsääntönä on, että työvuorojen välissä 24 tunnin sisällä työntekijällä tulisi olla vähintään 11 tunnin yhtämittainen lepotauko. Työaikalain 7 §:ssä mainituissa jaksotöissä tulee yhtämittaisen lepotauon olla vähintään yhdeksän tuntia. Vuorokausilevolla voidaan säännellä muun muassa työvuorojen pituutta vuorotyötä tehdessä. Tietyistä syistä voidaan vuorokausilepoaikaa lyhentää vähintään seitsemään tuntiin, työn laadun sitä vaatiessa, mutta kuitenkin korkeintaan kolmen peräkkäisen vuorokausilevon aikana. Tällaisen erikoissyyyn vuoksi, vuorokausilevon lyhentämisestä työnantaja sopii työntekijöiden edustajan kanssa levon lyhentämisestä ja lopuksi työntekijän on myös suostuttava lyhentämiseen. (Kairinen 2009, 433 – 434.)

4.5.3 Viikoittainen vapaa-aika

Työntekijän työvuorot on laadittava niin, että hänelle tulee vähintään 35 tunnin yhtämittainen vapaa-aika 14 vuorokauden sisällä, mielellään sunnuntain yhteyteen. Jos vapaata ei saada sunnuntaille, voidaan se antaa minä tahansa muuna viikonpäivänä. Vapaan tulee olla kuitenkin vähintään 24 tuntia viikossa. Työvuorolistassa tulee olla merkittynä vapaa-ajat, mutta niitä ei tarvitse erikseen määrittellä. Viikoittainen vapaa-aika on myös mahdollisuutta järjestää myös niin, että se on keskimäärin 35 tuntia 14 vuorokauden ajanjaksossa. Viikoittaisesta vapaasta on mahdollisuus poiketa keskeytymättömässä vuorotyössä, jolloin viikoittainen vapaa-aika on keskimäärin 35 tuntia enintään 12 viikon ajan. (Hietala & Kaivanto 2008, 170 – 173.)

Viikoittainen vapaa-aika voi joissain tilanteissa jäädä työntekijältä saamatta. Esimerkiksi työntekijä tarvitaan töihin vapaana työpäivän toiminnan ylläpitämiseksi, tällöin viikkovapaan saamatta jääminen on karvattava rahana tai aikana. Korvauksen on tapahduttava kolmen kuukauden sisällä työn teon jälkeen, ellei työntekijä ja työnantaja toisin sovi. Menetetty viikkovapaa-aika voidaan maksaa työntekijän suostumuksella myös rahana tai rahan ja vapaan yhdistelmällä. Rahallisen korvauksen lisäksi työntekijä saa tehdystä työstä mahdolliset yli- tai sunnuntaityökorvaukset.

(Hietala & Kaivanto 2008, 175 – 176.)

5 Sunnuntaityö

Sunnuntaina tai kirkollisena juhlapäivänä saa teettää työtä vain, jos sitä laatunsa vuoksi tehdään säännöllisesti mainittuina päivinä tai jos siitä on työsopimuksella sovittu taikka jos työntekijä antaa siihen erikseen suostumuksensa.

(Työaikalaki, 1996/605)

5.1 Työskentely sunnuntaina

Sunnuntaityöstä on erikseen sovittava työntekijän kanssa suostumuksella tai työsopimuksella. Työt, jotka tehdään laatunsa vuoksi säännöllisesti myös sunnuntaisin, voidaan teettää työnantajan päätöksellä. Sunnuntaityöskentely on sallittua, mutta joillain aloilla se vaatii työntekijän suostumuksen.

(Hietala & Kaivanto 2008, 177 – 178.)

5.2 Palkka

Sunnuntaityöllä tarkoitetaan sunnuntaina tai muuna kirkollisena juhlapäivänä tehtyä työtä. Sunnuntaityöstä maksetaan 100 %:n korotettu palkka ja tämän lisäksi myös kaikki mahdolliset lisät, sekä yli- tai hätätyön korvaukset. Sunnuntaityöstä maksettava korvaus lasketaan samalla lailla kuin ylitöistä maksettava korotus. Sunnuntaityöstä saatua korvausta ei ole mahdollista saada vapaana.

(Hietala & Kaivanto 2008, 178.)

6 Uusi vähittäiskauppojen aukiolosäätely

Vähittäiskauppojen uusi aukiolosäätely tuli voimaan ensimmäinen joulukuuta 2009. Tällä kumottiin joulukuussa 2000 annettu laki. Esityksen pohjana toimii Palvelualojen ammattiliiton ja Suomen Kaupan Liiton sopimus aukioloaikojen selkeyttämisen päälinjoista.

6.1 Hallituksen esitys pääpiirteittäin uudeksi laiksi vähittäiskaupan aukioloajoista HE 84/2009

Esityksessä ehdotettiin säädettäväksi laki vähittäiskaupan aukioloajoista. Esityksen pääasiallisena tavoitteena oli selkeyttää vähittäiskauppojen aukioloaikaa koskevia säännöksiä kuitenkin siten, että lähikauppojen asema turvattaisiin.

Vähittäiskaupat voisivat olla avoinna sunnuntaisin kello 12:sta kello 18:aan paitsi isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana kello 12:sta kello 21:een. Juhlapäivinä kauppojen olisi kuitenkin oltava kiinni. Laki ei koskisi sellaisia päivittäistavarakauppoja, joiden vakituksessa liiketoiminta käytössä oleva myyntipinta-ala on enintään 400 neliometriä, muutoin kuin juhlapäivien osalta, jolloin näiden kauppojen tulee olla suljettuina. Arkisin kauppojen aukioloajat olisivat nykyiset. Joulukuun ja juhannusaattona kaupat tulisi sulkea kello 12. Huoltoasemalta tapahtuvan kioskimyyntiä vastaavan myynnin myyntipinta-ala voisi olla enintään 400 neliometriä. Aukiolosäännökset koskisivat myös haja-asutusalueelle perustettavia kaupan suuryksiköitä. Nykyiseen tapaan laki sisältäisi luettelon niistä kaupan muodoista, jota laki ei koske. Ehdotus sisälsi myös säännöksen elinkeinonharjoittajan mahdollisuudesta pitää liikkeensä suljettuna kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskitymässä ainakin yhtenä päivänä viikossa.

(hallituksen esitys 84/2009.)

6.2 Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto

Hallituksen esitys, sekä Paula Sihdon tekemä lakialoite annettiin talousvaliokunnille käsiteltäväksi kesäkuussa 2009.

Hallituksen esityksestä talousvaliokuntien ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntojen lisäksi kirjallisen lausunnon oli antanut työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen yrittäjät Oy.

Eduskunta määräsi, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan täytyisi antaa lausunto talousvaliokunnalle.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto.)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puoltaa esitystä hyväksyttäväksi ja näkee vähittäiskaupan aukioloaikojenmuutoksen tarpeellisenä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta arvioi lakiehdotusta erityisesti työssä jaksamisen ja työturvallisuuden kannalta sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen kannalta.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Työssä jaksaminen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mielestä kaupanalan työntekijöillä entuudestaan epätasaiset vuorotyöt tulevat hallituksen esityksessä hankaloitumaan enemmän. Työntekijöille tulee lisää sunnuntai- sekä iltavuoroja. Tällainen työajan vaihtelu kuormittaa työntekijää paljon. Valiokunta pitää tärkeänä työn ja levon sopivaa suhdetta. Lisääntyvien sunnuntaivuorojen vuoksi työntekijällä pitäisi olla kaksi vapaata viikonloppua kuukaudessa, jotta työstä voitaisiin palautua kunnolla ja sosiaalinen elämä pysyisi kunnossa. Työntekijöillä kuuluisikin olla enemmän oikeutta vaikuttaa työvuorolistojen tekoon, jotta tarvittavat lepopäivät ja viikonloppuvapaat onnistuisivat. Työhyvinvointi kuuluu työnantajat velvollisuuksiin. Hänen tulee antaa uusille ihmisille tarpeeksi hyvä työhön perehdyttäminen sekä valvoa työsuojelusäännösten noudattamista.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Päivähoitojen järjestäminen

Lisääntyneiden ilta- ja sunnuntaityöskentelyn vuoksi päivähoiton tarve tulee todennäköisesti kasvamaan. Erityisesti ilta- ja ympärivuorokautista hoitoa tarvitsevien lasten lukumäärä tulee nousemaan. Näiden lisääntyminen nostaa taas päivähoiton maksuja. Henkilökunnan määrän lisääminen ei tuota ongelmaa, mutta jos toimipaikkoja joudutaan lisäämään, tulevat kustannukset nousemaan huomattavasti. Valiokunta korostaa, että viikonloppuisin ja iltaisin hoidossa olevien lasten hoidon laatuun tulisi kiinnittää huomiota. Erityisesti alle kolmevuotiailla lapsilla on todettu levottomuutta, ikävöintiä ja vaikeutta luoda kiintymyssuhteita. (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Elinkeinonharjoittajan mahdollisuus pitää liikkeensä suljettuna

Hallituksen esityksessä ehdotetaan pienyrittäjille, jotka sijaitsevat kauppakeskuksissa tai muissa liikekeskityksissä, mahdollisuutta pitää liike suljettuna keran viikossa, sunnuntaina tai muuna viikonpäivänä. Pienyrittäjien työskennellessä itse jokaisena päivänä viikossa, työntekijöiden puutteen vuoksi tai taloudellisista syistä, heikentää suuresti heidän työssä jaksamistaan. Tämän säännöksen tavoitetta tulee valiokunnan mielestä seurata tarkoin.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Parturi- ja kampaamoalan aukioloajat

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että parturi- ja kampaamoalan toimintaedellytykset, kilpailuasema ja aukiolon sääntelyn tarve ovat rinnastettavissa vähittäiskauppaan. Tämän vuoksi valiokunta esittää harkittavaksi, pitäisikö parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajasta edelleen säätää ehdotetussa laissa. (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Työllisyys

Kauppojen aukiolon laajentamisen ja vapauttamisen vaikutusta työllisyyteen ei tiedetä. On arvioitu, että osa-aikaisille työntekijöille, joita on palvelualoilla eniten, tulee olemaan töitä enemmän ja he myös haluavat tehdä niitä. Valiokunta toivoo, että lisääntyneet tunnit jaetaan ensisijaisesti osa-aikaisille. Kauppojen aukiolon laajentamisen ja vapauttamisen ansiosta myös matkailuala työllistyy enemmän. Varsinkin matkailijoiden yöpyminen lisääntyy kauppojen ollessa myös sunnuntaina avoinna. (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Seuranta

Koska esityksessä ei osattu arvioida työllisyyden määrää, tarvetta lisätä joukko-liikennettä tai lisääntyvää päivähoidon tarvetta, valiokunta toivoisi työ- ja elinkeinoministeriön seuraavan ehdotetun lain seurauksien vaikutuksia ja toivoo saavansa 2012 vuoden loppuun mennessä selvityksen näistä vaikutuksista.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

6.2.1 Eriävä mielipide 1

Ensimmäisen eriävän mielipiteen esittivät Markus Mustajärvi sekä Jyrki Yrttiaho. Heidän mielestään maailma menee koko ajan siihen suuntaan, että ihmistä pyörittää talous. Kaupat ovat auki yhä kauemmin ja kulutus kasvaa. Aikaa perheelle ja vapaa-aikaan jää yhä vähemmän. (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Kaupan keskittyminen

Mustajärven ja Yrttiahon mukaan vapailla aukioloajoilla päädyttäisiin yhä enemmän kaupan keskittymiseen, mikä suosisi autollisia ja kerran viikossa ruokaostoksia tekeviä ihmisiä. Keskittymisellä palvelutarjonta supistuu ja tori- ja markkinamuoto kuihtuu. Monet pienyrittäjät lopettavat toimintansa.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Työssä jaksaminen

Viikonloppu- ja iltatyöt kuormittavat kaupan alan työntekijöitä suunnattomasti. Epäsäännölliset työvuorot kuormittavat työntekijää sekä henkisesti että fyysisesti, ja sunnuntaivuorojen ja jopa yövuorojen lisääminen tulee vain lisäämään tätä. Työntekijällä tulisi olla aidosti oikeus vaikuttaa työvuoroihin ja työvuorolistoihin, jotta työssä jaksamista edistettäisiin.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Työturvallisuus

Työturvallisuuteen pitää tulevaisuudessa kiinnittää paljon huomiota. Lisääntyvä yksintyöskentely tuo myös riskejä lisää mukanaan. Ryöstöjä ja näpistyksiä tapahtuu enemmän, koska työntekijöitä ei ole tarpeeksi ja pienemmillä kaupoilla ei ole varaa ostaa turvallisuuspalveluita. Myös lisääntyvät osa-aikatyöntekijät ja uudet työntekijät ovat yritykselle turvallisuusriski, koska heillä ei ole välttämättä samanlaista tuntemusta turvallisuudesta kuin vakituisella työntekijällä.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Perhepäiväpalvelut

Mustajärvi ja Yrttiaho ovat huolissaan, miten taloudellisesti heikot kunnat pystyvät järjestämään lisää hoitopaikkoja etenkin ilta- ja viikonloppuvuoroille. Myös lasten pidempiaikaiset olot hoitopaikoissa näkyvät etenkin pienemmissä lapsissa negatiivisesti. (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Osa-aikatyö

Lisääntyviä työtunteja pitäisi tarjota jo työssä oleville osa-aikaisille automaattisesti, jos he sitä haluavat. Jo työsuhteessa olevan ei tulisi kärsiä lakiuudistuksesta. (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Elinkeinoharjoittajan omaehtoinen työ

Hallituksen esityksessä edellytetään, ettei kaupan keskuksissa toimivaa elinkeinoharjoittajaa voida pakottaa pitämään liikettään auki jatkuvasti. Tavoite on kannatettava, mutta yrittäjän tosiasiallisen valinnanvapauden varjeleminen voi olla vaikeaa. Pienyrittäjät tarvitsevat muiden lailla viikkovapaansa, ja siihen heille pitäisi tarjota mahdollisuus.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

6.2.2 Eriävä mielipide 2

Toisen eriävän mielipiteen esittivät Jukka Gustafsson ja Esa Lahtela. Heidän mielestään laissa olisi selkeyttämisen varaa, mutta esityksessä ei ole tuotu millään lailla selväksi sitä, miten lisääntyvät työtunnit tulevat vaikuttamaan perhe-elämään ja yksilöihin. Gustafsson ja Lahtela esittivät hallituksen esitystä hylättäväksi seuraavien perusteiden myötä.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Työntekijöiden tietämättömyys työaikalainsäädännöstä

Vähittäiskauppojen vapaat aukioloajat ja ympärivuotiset sunnuntaiaukiolot vähentävät työntekijöiden vapaita viikonloppuja. Palvelualojen ammattiliiton ja Kaupan Liiton välisessä sopimuksessa on sovittu 22 vapaasta sunnuntaista vuodessa. Alalla on paljon tietämättömyyttä työaikalainsäädännöstä, mikä johtaa työntekijöiden oikeuksien polkemiseen maahan. Työntekijän tulisi olla jokaisesta lain pykälästä selvillä, jotta hänen oikeutensa olisivat turvatut.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Kaupan keskittymisen edistäminen

Gustafsson ja Lahtela ovat tyytymättömiä esityksen lainvalmisteluun. Vaikutuksia päivittäistavarakauppaan ja erikoiskauppaan ei ole tutkittu tarpeeksi.

Erikois kaupassa työskentelee noin 55 prosenttia vähittäistavarakaupan työntekijöistä ja heidän yrityksensä sopeutua isompien ketjujen aukioloaikoihin voi kaataa nurin monta yritystä. Erikois kaupoille ei ole suurta kysyntää ympäri vuoden. Yritys olla auki sunnuntaisin tuo heille lisää kustannuksia, ja ne kustannukset näkyvät tuotteiden hinnoissa. Ostosten teon siirtyminen isoihin automarketteihin tulee vähentämään lähikauppoja. Näiden vähentyminen vaikuttaa vanhus-ten, autottomien sekä liikuntaesteisten kaupassa käyntiä.

(Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

Yhteiskunnallisten vaikutuksien tutkiminen

Hallituksen esityksessä ei ole millään lailla käyty läpi miten sunnuntaityöskente-ly tai pidentyneet työajat iltaisin tulevat vaikuttamaan perhepäivähoitoon, liiken-neyhteyksiin tai perheen yhteiseen vapaa-aikaan. Miten jo ylikuormitettuihin päiväkoteihin saadaan lisäpaikkoja monen kunnan huonon taloudellisen tilan vuoksi? (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanotto.)

6.3 Talousvaliokunnan lausunto

Talousvaliokunnat esittivät lakiehdotuksen hyväksyttäväksi, pieniä muutoksia lukuun ottamatta: kaksi lausumaehdotusta sekä kolme muutosehdotusta. La- kialoite esitettiin hylättäväksi säädösteknisistä syistä. Ensimmäinen lausumaeh- dotus koski lain yleisiä vaikutuksia. Valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttä- vän lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee antaa vuoden 2012 lopussa

eduskunnalle selvitys sääntelyn vaikutuksista. Selvityksessä tulee muun muassa olla selvitettynä päivähoiton ja joukkoliikenteen vastaavuutta työaikoihin. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Toisella lausumaehdotuksella haluttiin, että eduskunta edellyttää hallitukselta riittäviä määrärahoja haja-asutuksen kyläkauppainvestointitukiin. Kauppapalveluja on oltava niin kaupungeissa kuin myös haja-asutusalueilla. Haja-asutusalueiden kyläkaupoille on annettava tukia, jotta kauppojen monialapalvelut säilytettäisiin ja kaupoissa pysyisivät sekä posti että apteekkipalvelut. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Ensimmäisellä esityksen muutosehdotuksella talousvaliokunta halusi lisätä 4 §:n 1 momenttiin kohdan, jossa taloudellinen kannattavuusvaikutus tulee ottaa huomioon. Kauppakeskuksessa tai muissa liikekeskittymissä sijaitsevat erikoisliikkeet ovat arvelleet, että laajentuneet aukioloajat tuovat heille negatiivisia vaikutteita. Ne erikoisliikkeet ja pienyrittäjät, jotka ovat vuokrasopimuksessa suostuneet noudattamaan yhteneviä aukioloaikoja muiden liikkeiden kanssa, voivat joutua pidentämään työviikkoaan ja pienien asiakasmäärien vuoksi se ei ole heille kannattavaa. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Toinen muutosehdotus:

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan 1 momentin vastainen sopimus tai muu siihen rinnastettava järjestely on elinkeinonharjoittajaa kohtaan tehoton. Valiokunta esittää, että 4 §:n 2 momenttia täsmennetään siten, että pykälän 1 momentin vastainen sopimusehto tai muu vastaava järjestely johtaa vain asianomaisen sopimusehdon tai järjestelyn tehottomuuteen. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Hallituksen esityksessä haluttiin parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajat tuoda erilleen lain soveltamisalasta. Tällä haluttiin parturi- ja kampaamoliikkeitä mahdollisuus olla avoinna sopiviksi katsominaan aikoina. Tähän talousvaliokunnat halusivat muutosehdotuksena pitää parturi- ja kampaamoliikkeet aukiolosääntelyn piirissä.

6.3.1 Valiokunnan vastalause

Talousvaliokunnan viisi jäsentä esittivät vastalauseen ja ehdottivat lakiehdotusta hylättäväksi. Vastalauseessa oltiin sitä mieltä, että yhteiskunnassa yritetään kaikkea saada toimimaan joka päivä ja koko ajan. Valiokunnan mielestä tällainen vaikuttaisi eniten työn ja vapaa-ajan ryhmittymiseen. Perheillä tulee olemaan yhä vähemmän yhteistä vapaa-aikaa. Seuraavissa kappaleissa esitellään perusteita. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Kauppojen keskittäminen ja lähikauppaverkoston supistuminen vauhdittuu
Uusi lakiehdotus vauhdittaisi isojen automarkettien myyntiä ja syrjisi näin iäkkäitä ihmisiä, opiskelijoita sekä autottomia. Päivittäistavarakaupan tulisi ulottua niin kaupunkiin, kyliin ja maaseudullekin. Päivittäistavarakauppojen sijoittuminen niin kaupunkiin kuin maaseudullekin rikkoisi oligopolirakennetta ja vaikuttaisi näin todennäköisesti ruuan hinnan laskuun. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Yhdyskuntarakenteen hajoaminen ja ilmaston häviäminen
Kestävän alueidenkäytön edellytyksenä on riittävän ehyt yhdyskuntarakenne. Ekologisesti kestävää suunnittelua, rakentamista ja asumista tulee tukea ja edistää myös maaseudulla ja rannikkoalueilla. Tiukkojen ilmastosäännösten kärsiminen tulee ilmi työntekijöiden työmatkoissa. Ihmisten asuinpaikka sijaitsee nykyisin kauempana työpaikasta kuin ennen, ja näin myös liikenteestä johtuvat päästöt lisääntyvät. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Pienien yritysten ja erikoisliikkeiden kärsiminen
Lakiesitystä vastustivat tiukasti Suomen yrittäjät, Yrittäjänäisten Keskusliitto sekä Erikoiskaupan Liitto. Kansainvälisessä omistuksessa olevien liikkeiden paineet ovat pienempiä kuin kotimaiset. Kotimaiset erikoiskaupat joutuvat venymään aukioloajoissa samoihin kuin suuret ketjut, mutta resurssit ovat toista luokkaa. Lisääntyneet aukioloajat lisäävät liikkeiden kuluja, mikä taas todennäköisesti tulee näkymään tavaroiden hinnoissa. (Talousvaliokunnan kannanotto.)

Työllisyyden kasvu ja työturvallisuus

Esityksessä ei ole millään tavalla käsitelty sen vaikutusta työllisyyteen. Tulisiko uudistuksella olemaan työllistävä vaikutus vai ei? Uudistus kasvattaisi yrittäjien yksintyöskentelypaineita ja työtaakkaa lisääntyvien työtuntien ja kustannusten vuoksi. Lisääntyvät työtunnit tarjotaan nykyisille osa-aikaisille, joita esimerkiksi hypermarketeissa työskentelee jopa 90 prosenttia. Erikoisliikkeiden paineet kasvavat osa-aikaisten työntekijöiden käyttämiselle.

(Talousvaliokunnan kannanotto.)

Kauppojen aukioloaikojen pidentäminen lisää turvattomuutta, sillä ilta- ja yövuoroissa työntekijöitä on vähemmän kuin päivällä. Lakiesityksessä ei ole työturvallisuutta käsitelty millään tavalla. Yksintyöskentelyn uhkana ovat pienissä kauppoissa uhkailut ja ryöstöt. Ryöstöjä lisää se, että sakkorangaistuksia on löysätty. Työntekijöiden työajat menevät yhä harvemmin päällekkäin aamu- ja iltavuoroissa, joten yksintyöskentely lisää turvattomuuden tunnetta sekä taukojen pitäminen hankaloituu. Raha ei saisi mennä ihmisten turvallisuuden ohi.

(Pullinen 2010, 4)

Perheiden yhteinen vapaa-aika ja perhehoito

Aukioloaikojen lisäämisellä vietäisiin vähittäiskaupan työntekijöiltä sekä yrittäjiltä viimeinenkin varma vapaapäivä ja mahdollisuus viettää perheen kanssa yhteistä aikaa. Kaupan alalla työskentelevistä 30 prosenttia on yksinhuoltajaperheitä joiden arki vaikeutuisi entisestään. Sunnuntaiaukioloajoilla ja lisääntyvillä iltatöillä lisätään myös tarvetta perhehoidolle. Tämä lisää kuntien painetta järjestää jokaiselle hoitoa tarvitsevalle lapselle hoitopaikka.

(Talousvaliokunnan kannanotto.)

6.4 Lain pääasiallinen sisältö

Laki koskee vähittäiskauppaa sekä parturi- ja kampaamoliikkeitä ja lakia valvoo poliisi. Lain rikkomisesta voi saada aukioloaika rikkomussakon tai ankaramman rangaistuksen.

Arkipäivinä aukioloajat ovat 7 -21 ja lauantaina 7 -18. Sunnuntai aukioloajat ovat 12 -18, paitsi isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana 12 -21. Liikkeet ei-

vät saa olla auki kirkollisina juhlapäivinä, vapunpäivänä, äitienpäivänä, isänpäivänä tai itsenäisyyspäivänä. Lisäksi uudenvuodenaattona ja vapunaattona ei saa harjoittaa yritystoimintaa kello 18:n jälkeen, ja jouluaattona ja juhannusaattona kello 12:n jälkeen. Aluehallintovirasto voi myöntää määräaikaisen tai toistaiseksi voimassaolevan poikkeusluvan edellä mainituille päiville, jos jokin vaikuttaa palvelun kysyntään huomattavasti. Kauppakeskuksessa tai muussa vastaavassa myymäläkeskittymässä olevaa elinkeinoharjoittajaa ei saa velvoittaa sopimuksella tai muulla vastaavalla olemaan avoinna viikon jokaisena päivänä, ellei se ole kauppakeskukselle tai muulle myymäläkeskittymälle välttämätöntä. Lain 5§:ssä kerrotaan, mitä soveltamisalaa laki ei koske. Siitä muutamia ovat:

- päivittäistavarakauppa, jonka liiketoiminta myymäläpinta-ala on enintään 400 m²
- sairaalassa tai huoltoasemilla tapahtuvaa myyntiä
- autokauppaa
- kukkien myyntiä ja puutarhamyymälöitä.

(Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 2009/945)

Päivittäistavarakauppa on sellainen, jossa pääosa tavaroista on elintarvikkeita.

Seuraavasta taulukko numero neljästä aukioloalainsäädäntö tulee selvästi selville.

	Kioskit enintään 100 m ²	Huoltoasemat pt enintään 400m ²	Pt-myymälät enintään 400 m ²	Pt-myymälät > 400m² Muut myymälät
Sunnuntait	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Auki 12 -18; marras- joulukuussa 12 - 21 isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana
Juhlapäivät	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Kiinni; kaksoispyhä 4 tuntia 8-18	Kiinni
Aatot - joulukuun ja juhannuksen - 31.12. ja 30.4.	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	· kiinni klo 12 · kiinni klo 18	· kiinni klo 12 · kiinni klo 18
Lauantait	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Auki 7 - 18
Arkipäivät	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Auki 7 - 21

Taulukko 4. Taulukko aukioloaikasäädöksistä (Kaupan liitto)

8 Lain vaikutuksia koskeva tutkimus

Vastaukset on käyty läpi ja ne on koottu taulukoiksi. Lisäksi avoimista kysymyksistä on koottu selkeät vastaukset.

8.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja suoritustavat

Kyselyyn oli tarkoitus osallistua elintarvike-, tekstiili-, ja rakennusalan yrityksiä. Ainut rakennustarvikkeita myyvä yritys, joka työskenteli sunnuntaisin uuden lain voimaan astuttua, oli K-rauta Lappeenranta. Yrityksen myymäläpäällikön kanssa puhelimesta puhuttuani, ja kysyttyäni lupaa tutkimuksen tekemiseen, hän oli sitä mieltä, että K-rauta ei halua osallistua tutkimukseen. Joten lomakkeiden jako jäi sen vuoksi ainoastaan elintarvike- sekä tekstiilialan yrityksiin.

Kysely tehtiin kyselylomakkeen avulla, jossa osaan kysymyksistä vastattiin ainoastaan rastilla ruutuun -vastauksella ja joissain oli lisäksi avoin kohta, johon vastaaja pystyi kirjoittamaan lisätietoa. Kyselylomake toimitettiin 2011 keväällä kyselyyn osallistuvien kauppojen myymäläpäälliköille, jotka he hyväksyivät ja tämän jälkeen jakoivat lomakkeet työntekijöille vastattavaksi.

8.2 Lomakkeeseen vastanneiden kuvailu

Kyselylomakkeita jaettiin ainoastaan työntekijöille, koska uskoin saavani heiltä luotettavimmat vastaukset sunnuntaityöskentelyn mielekkyydestä kuin työntajilta muun muassa yrityksen sunnuntaimyyneistä. Kyselyyn oli tarkoitus osallistua vakituisten ja määräaikaisten työntekijöiden, sekä tarvittaessa työhön kutsuttujen työntekijöiden. Lomakkeita jaettiin viisikymmentäyhdeksän ja niitä palautettiin kolmekymmentäkahdeksan, joten vastauksien määrä oli mielestäni hyvä. Vastausprosentiksi saatiin 64,4 prosenttia.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

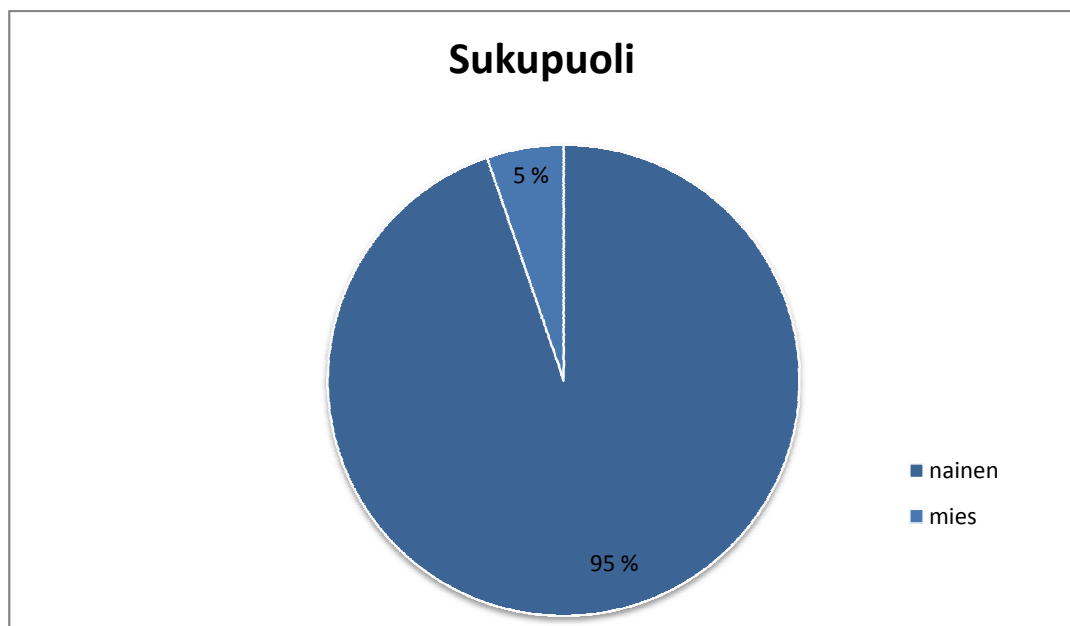
Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella pyritään saamaan tutkimustuloksilta riittävän kattava otanta. Tutkimuksessa saatiin riittävän suuri vastausmäärä, jota oli useammasta yrityksestä sekä eri ikäluokista. Kyselylomake oli tehty

mahdollisimman yksinkertaiseksi vastaajalle täyttää ja näin tekijälle tutkia vastaukset, jotta ei tulisi väärinkäsityksiä kyselylomakkeen vastauksien kanssa. Tutkimuksen luotettavuutta voi heikentää se, että kyselyyn vastanneista miespuolisia oli ainoastaan kaksi kappaletta.

8.4 Perustiedot

Kyselyn seitsemässä ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin työntekijöiden perustietoja; sukupuolta, ikää, siviilisäätystä, perhettä, työnantajaa, työsuhdetta ja työsuhteen kestoa. Perustiedot selvittämällä voidaan analysoida, onko sukupuolella perhesuhteilla tai iällä merkitystä sunnuntaityöskentelyn mielekkyyteen.

Ensimmäisessä kysymyksessä haluttiin tietää työntekijöiden sukupuoli. Kaavio 1 nähdään, että kyselyyn vastanneista 95 prosenttia oli naisia ja viisi prosenttia miehiä. Kyselyn vastauksista selvisi, että kaupanala on naisvoittoista. Tekstiilialan yrityksistä vastanneiden joukossa ei ollut yhtään miespuolista henkilöä, vaan miespuoliset vastaajat työskentelivät elintarvikealalla. Jos olisin saanut kyselyyn mukaan rakennusalan yrityksen, miespuolisia olisi ollut todennäköisesti enemmän. Kyselyn tässä laajuudessa voidaan huomioda, että miespuoliset kaupanalan työntekijät hakeutuvat mahdollisesti enemmän rakennustarvikkeita myyviin yrityksiin töihin, sillä heitä ei ole monta vastannutta.

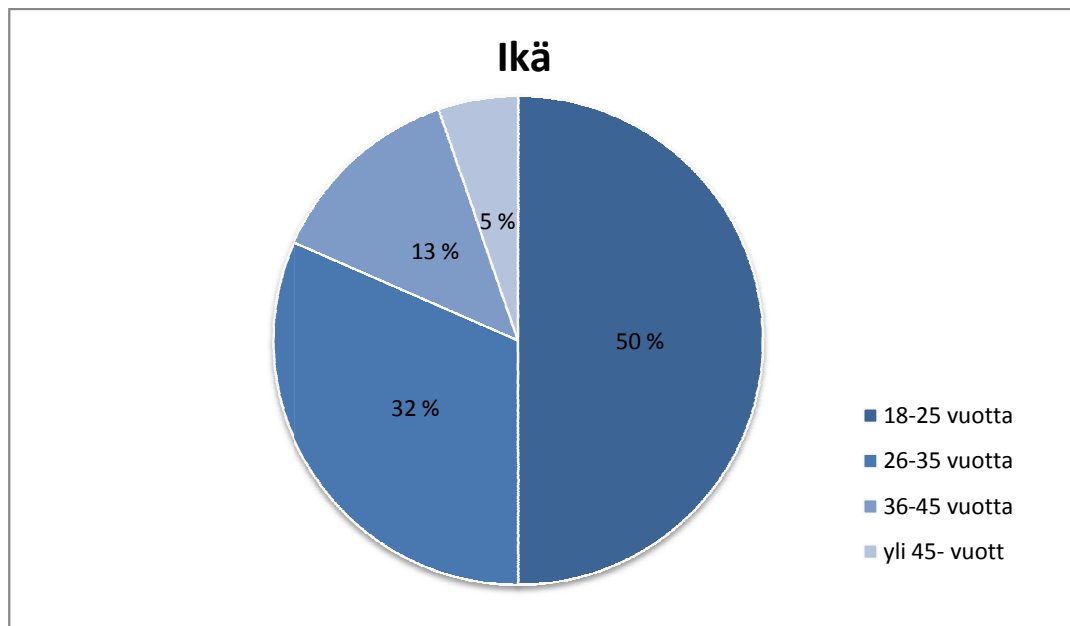

Kaavio 1. Sukupuoli

Kysymyksellä kaksi haluttiin selvittää kyselyyn osallistuneiden työntekijöiden ikä. Kaavion kaksi mukaan vastaukset jakautuivat seuraavasti; 50 prosenttia kyselyyn osallistuneista oli 18 - 25 vuotta, 32 prosentti 26 - 35 vuotta, 13 prosenttia oli 36 - 45 vuotta ja ainoastaan viisi prosenttia oli yli 45 vuotta.

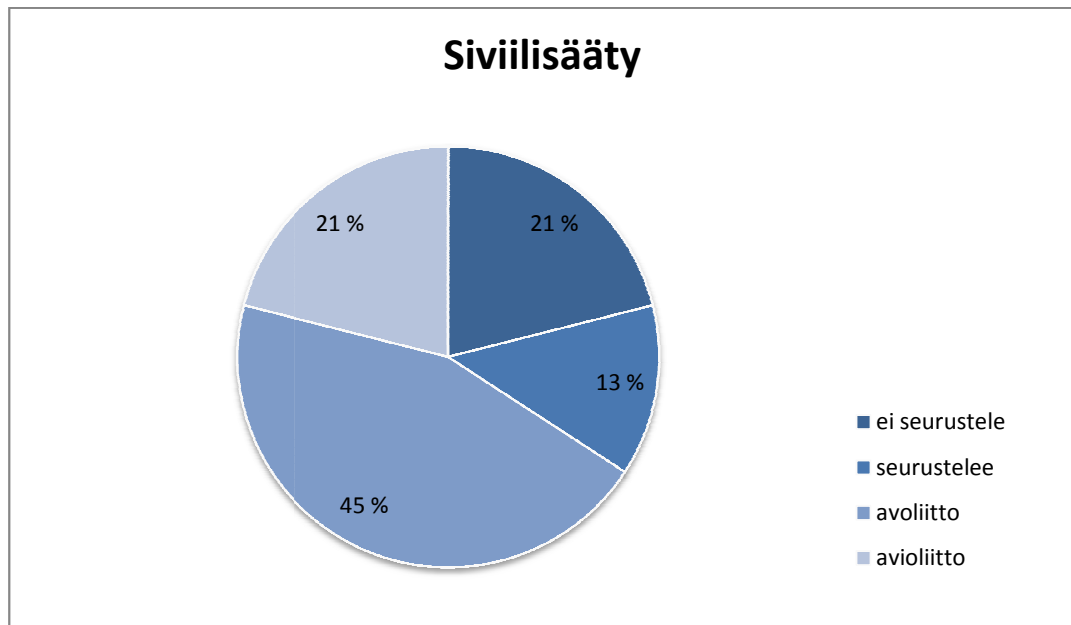
Kyselyn tulokset iästä yllättivät: 82 prosenttia vastanneista oli alle 36 vuoden ikäisiä. Onko 36 vuoden iässä aika vaihtaa uran kannalta alaa vai käyvätkö vaihtelevat työajat liian raskaiksi? Vai minne häviävät yli 36- vuotiaat myyjät?

Itse opiskelun ohella työskennelleenä tiedän, että yksi siihen vaikuttanut syy, miksi kyselyyn vastanneiden 18 -25 -vuotiaiden lukumäärä oli korkea, on, että aika moni sen ikäinen tekee töitä opiskelun lomassa, tai on opiskelujen jälkeen jäänyt tekemään töitä samaan yritykseen.

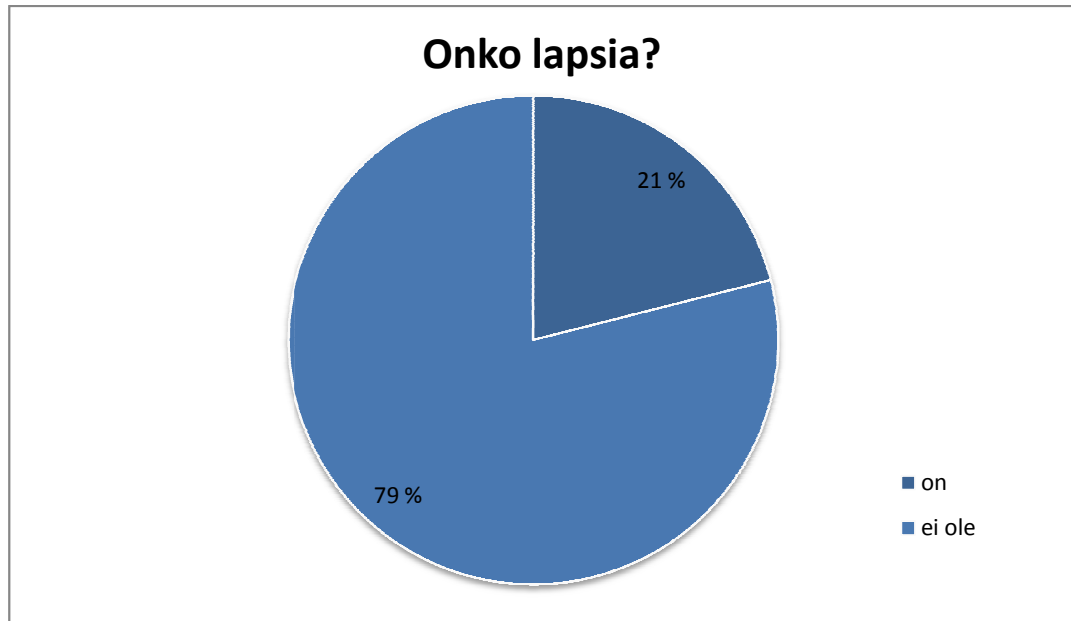
Kaavio 2. Ikä

Kysymys numero kolmella selvitettiin työntekijöiden siviilisäätystä. Vastaaajista 45 prosenttia oli avoliitossa, 21 prosenttia oli avioliitossa, 21 prosenttia ei seurustellut ja 13 prosenttia seurusteli. Kaikista vastanneista yhteensä 79 prosenttia oli parisuhteessa.

Kaavio 3. Siviilisäätty

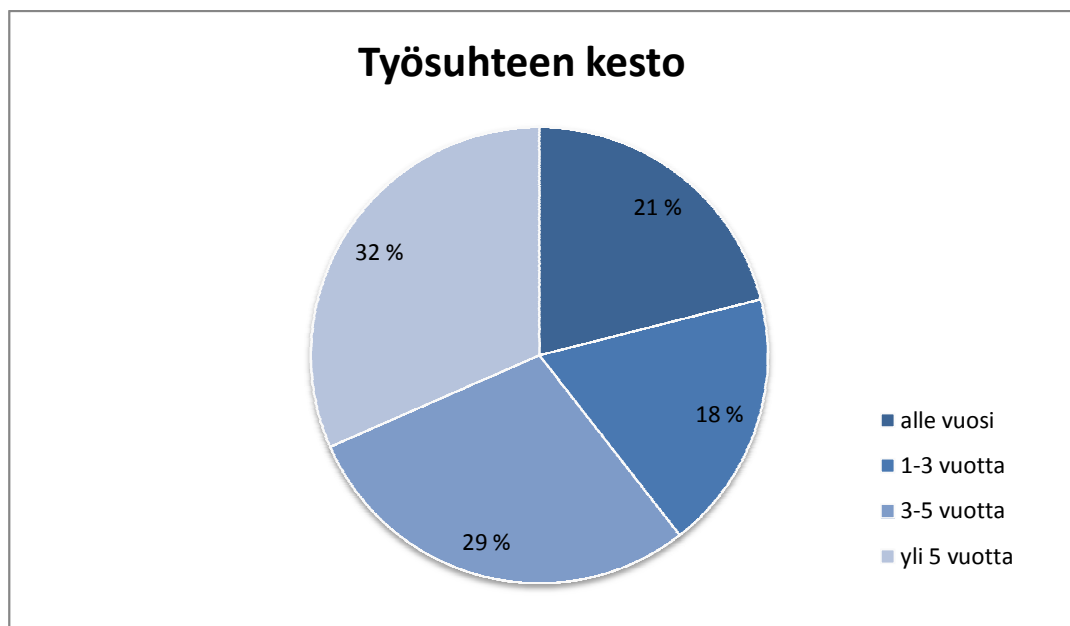
Vastaajilta kysyttiin kysymys numero neljässä, onko heillä lapsia vai ei. Vastaukset jakautuivat kaavio neljän mukaisesti; 79 prosentilla kysymykseen vastanneilla ei ollut lapsia ja lopuilla 21 prosentilla oli.

Kaavio 4. Onko lapsia?

Kohdassa viisi työntekijöiltä kysyttiin heidän työnantajaansa, ja vastaukset jakautuivat seuraavasti: kaksi työskentelee Seppälässä, seitsemän Lindexillä, 16 H&M:llä ja 13 S-Marketissa. Kyselylomakkeita jaettiin yrityksille 21 kappaletta enemmän kuin niitä palautettiin. Otanta olisi ollut parempi, jos kaikki olisivat vastanneet.

Kuudennessa kohdassa kyselylomakkeessa haluttiin selvittää työntekijöiden työsuhteen kestoja ja se jakautui seuraavasti kaavio viiden mukaan; suurin osa, eli 32 prosenttia työntekijöistä oli ollut työsuhteessa yli viisi vuotta, 29 prosenttia oli työskennellyt 3 - 5 vuotta, 21 prosenttia oli työskennellyt alle vuoden ja 18 prosenttia 1 - 3 vuotta. Tutkimustuloksesta ilmeni, että 61 prosentilla vastanneista oli työsuhde kestänyt kolme vuotta tai kauemmin. Tämä kertoo sitä, että työsuhde on aloitettu nuorena, sillä kyselyyn osallistuneista 50 prosenttia oli 18 - 25 vuoden ikäisiä. Tutkimuksesta huomataan, että pitkän työsuhteen vuoksi työpaikasta pidetään ja siellä viihdytään.

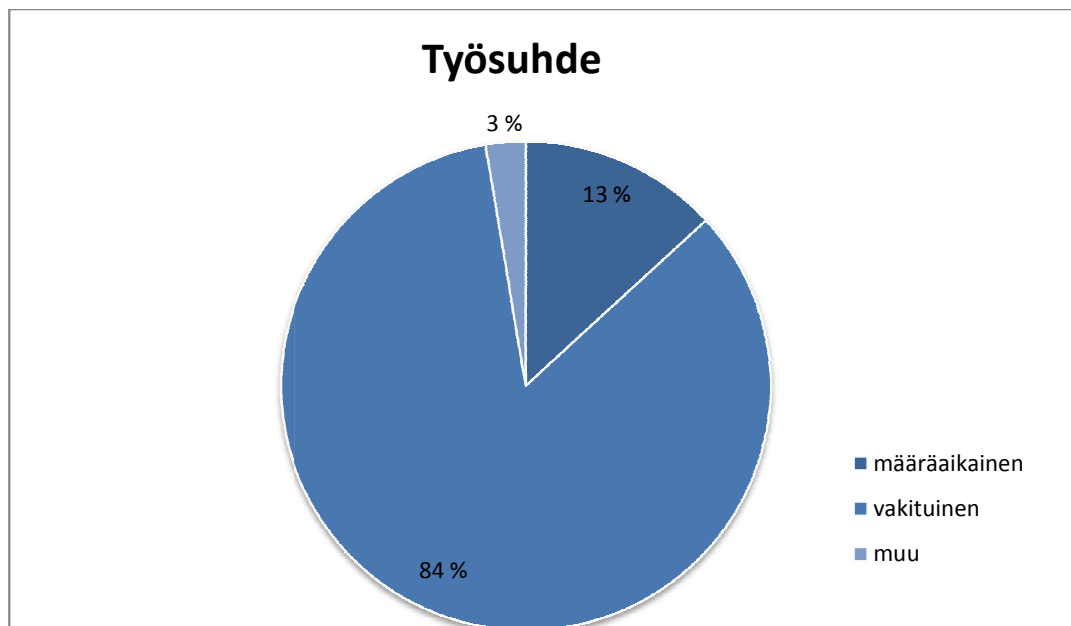
Kaavio 5. Työsuhteen kesto

Kyselyn seitsemännessä kohdassa tutkittiin työntekijöiden työsuhdetta, ja tutkimustulos jakautui kaavion mukaisesti: vakituksessa työsuhteessa oli 84 prosenttia kyselyyn osallistuneista, 13 prosenttia määräaikaista sekä 3 prosenttia oli muussa työsuhteessa.

Tilastokeskuksen 2008 ensimmäisellä neljänneksellä tekemän tutkimuksen mukaan työssäkäyvistä ihmisistä 77,2 prosentilla oli vakituinen työpaikka ja määräaikaisia oli 12,9 prosenttia, mutta kun tarkasteltiin alle vuoden kestänyttä työsuhdetta, määräaikaista työsuhteessa oli jopa 43 prosenttia.

(Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö.)

Kyselylomakkeen tulosten mukaan ja tilastokeskuksen tekemän tutkimuksen johdosta voimme todeta, että työntekijöiden työsuhteen kesto vaikuttaa työsuhteen laatuun.

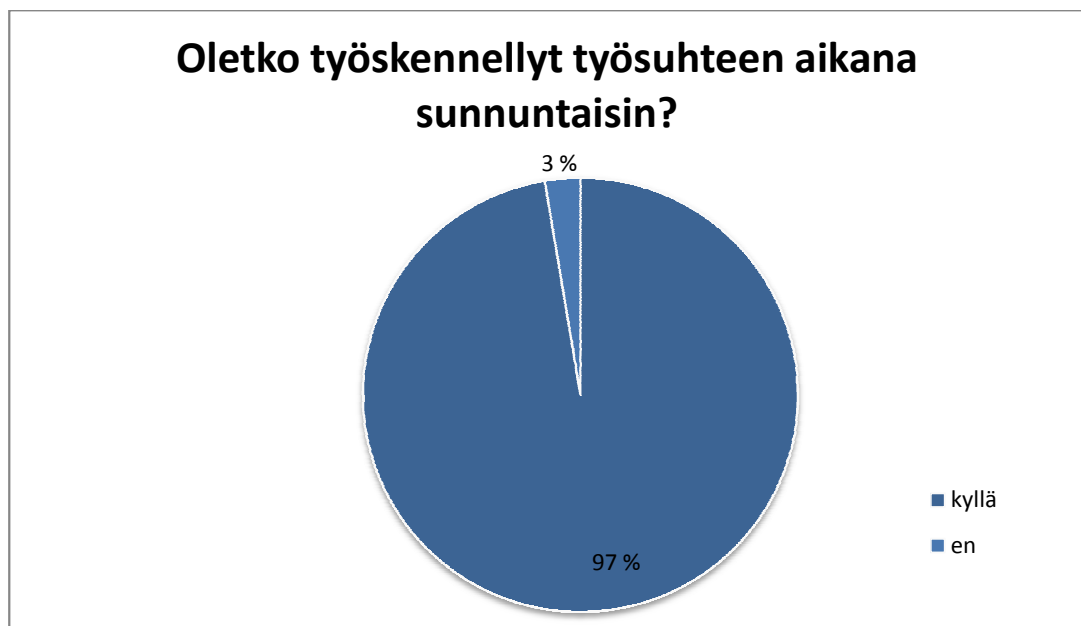

Kaavio 6. Työsuhde

8.5 Sunnuntaityöskentely

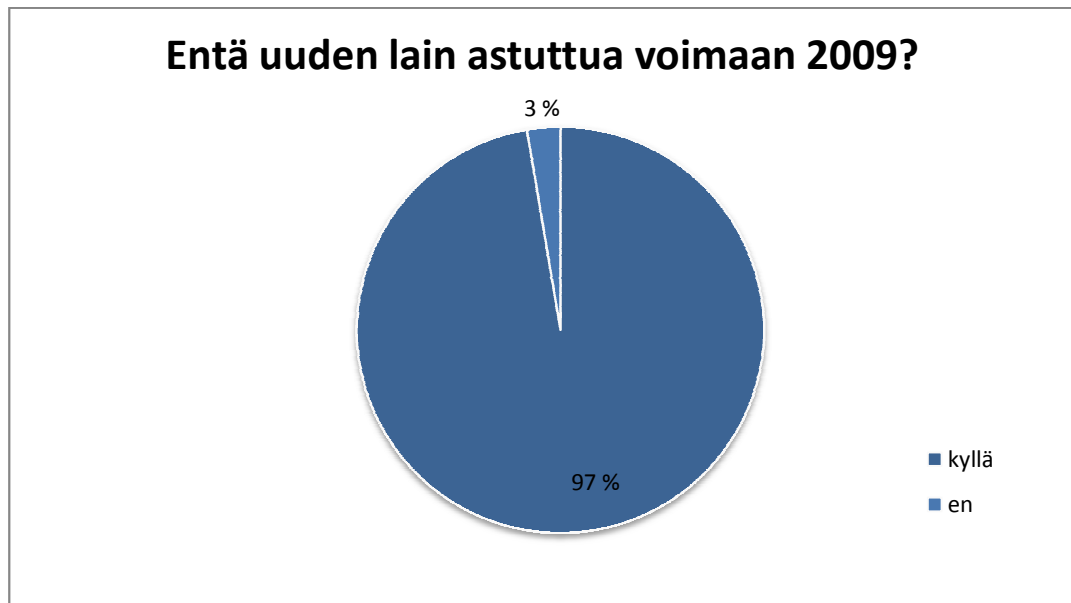
Loput lomakkeen kysymyksistä koskivat sunnuntaityöskentelyä. Muun muassa työskenteleekö mielellään sunnuntaina, onko työskentelystä sunnuntaina rahallista hyötyä sekä onko siitä hyötyä yritykselle?

Kohdassa kahdeksan työntekijöiltä kysyttiin, ovatko he työskennelleet työsuhteen aikana sunnuntaisin. Vastaukset jakautuivat seuraavasti: 97 prosenttia oli työskennellyt työsuhteen aikana sunnuntaisin ja 3 prosenttia ei ollut.

Kaavio 7. Oletko työskennellyt työsuhteen aikana sunnuntaisin?

Yhdeksäs kysymys kartoitti työntekijöiden sunnuntaityöskentelyä uuden lain voimaan astuttua 2009. Vastaukset jakautuivat kaavio kahdeksan mukaan: 97 prosenttia oli työskennellyt sunnuntaina myös uuden lain aikana ja 3 prosenttia ei ollut.

Kaavio 8. Entä uuden lain astuttua voimaan 2009?

Kyselylomakkeen kymmenes kohta selvitti vastaajien mielekkyyttä työskennellä sunnuntaisin. Vastaukset jakoutuivat kaavio yhdeksän mukaan seuraavasti: 45 prosenttia vastanneista työskenteli mielellään sunnuntaina, 34 prosentti työskenteli mielellään joskus sekä 21 prosenttia ei pitänyt sunnuntaityöskentelystä. Tässä kyselyn laajuudessa voidaan todeta, että työntekijät pitävät sunnuntaina työskentelystä.

Kaavio 9. Työskenteletkö mielelläsi sunnuntaina?

Työntekijöiltä kysyttäessä, onko sunnuntaityöskentelystä sovittu sopimuksella vai onko se ollut vapaaehtoista, vastaukset jakautuivat kaavio 10 mukaan seuraavasti: työskentelystä sunnuntaina oli sovittu sopimuksella 76 prosentin kanssa, 19 prosentilla se oli vapaaehtoista ja 5 prosenttia kyselyyn vastanneista oli jättänyt kohdan tyhjäksi ja tehnyt siihen kysymysmerkin. Tyhjäksi jättäneet eivät olleet mahdollisesti ymmärtäneet, mitä tällä kohdalla tarkoitettiin. Useissa kaupalan työsopimuksissa on kohta, että työntekijä suostuu tekemään sunnuntaitöitä. Jos sunnuntaityöskentely tulee olemaan yrityksillä jatkuvaa, niin näitä työsopimuksia tulisi muuttaa. Vanhan lain voimassa ollessa tiesi, että sunnuntaityöskentely on kausiluontaista, mutta nyt, jos tähän työsopimuksen kohtaan suostuu, tulee sunnuntaityövuoroja olemaan paljon enemmän kuin ennen.

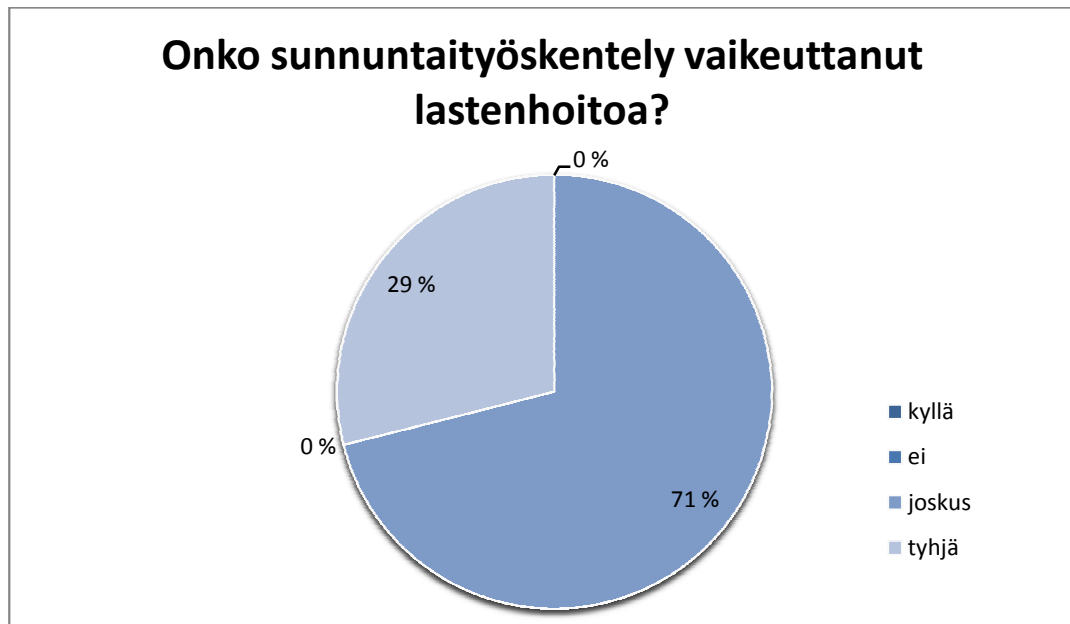
Kaavio 10. Onko sunnuntaityöskentelystä sovittu sopimuksella vai onko se ollut vapaaehtoista?

Kysymyksessä numero kaksitoista kysyttiin työntekijöiltä sunnuntaityöskentelyn vaikutusta mahdolliseen parisuhteeseen. Vastauksista saatiin seuraavanlaisia tuloksia: 5 prosentin mielestä sunnuntaityöskentely oli haitannut parisuhdetta, 63 prosenttia ei pitänyt sitä haitallisena parisuhteelle, 13 prosentin mielestä sillä oli jonkin verran vaikutusta ja 19 prosenttia vastanneista oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Kohdan tyhjäksi jättäneet 19 prosenttia vastanneista olivat kaikki vastanneet, että eivät seurustele. Tässä kohtaa kysyttiin myös, että jos sunnuntaityöskentely on vaikuttanut parisuhteeseen, niin miten se on vaikuttanut?. Työntekijöiltä tuli monenlaisia vastauksia, mutta suurin osa niistä rajoittui viikonlopun yhteisiin tekemisiin. Matkasuunnitelmien teko vaikeutui, viikonloppusuunnitelmien teko rajoittui ja miehen kanssa yhteiset vapaat vähenivät.

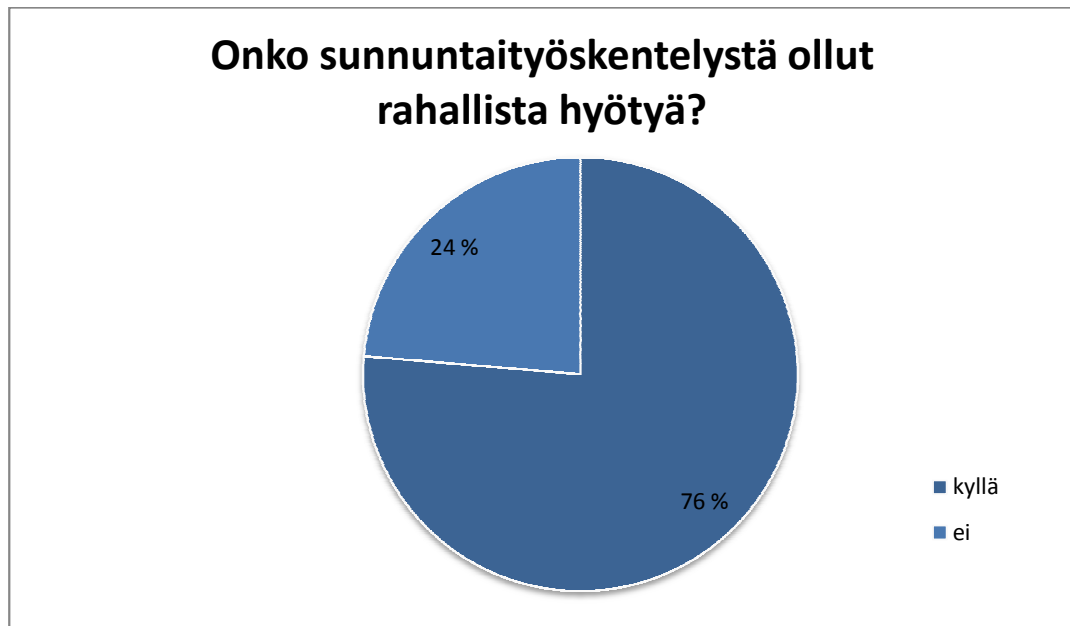
Kaavio 11. Jos olet parisuhteessa, niin onko sunnuntaityöskentely vaikuttanut suhteeseen?

Seuraava kohta kyselylomakkeessa koski lastenhoidon vaikeutumista sunnuntaityöskentelyn myötä. Vastaukset jakautuivat seuraavasti: ilmeni, että 71 prosenttia vastanneista ei kokenut sunnuntaityöskentelyn vaikuttaneen lastenhoitoon sekä 29 prosenttia oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi. Vastanneista, jotka olivat jättäneet kohdan tyhjäksi, olivat kaikki aikaisemmin lomakkeessa vastanneet, että heillä ei ole lapsia.

Kaavio 12. Onko sunnuntaityöskentely vaikeuttanut lastenhoitoa?

Neljästoista kohta kyselylomakkeessa koski sunnuntaityöskentelyn rahallista hyötyä ja vastauksista ilmeni seuraavaa: vastanneista 76 prosenttia koki, että sunnuntaityöskentelystä on rahallista hyötyä ja loput 24 prosenttia oli sitä mieltä, että siitä ei ole hyötyä. Sunnuntaityöskentelystä saa kaksinkertaisen tuntipalkan, joten sen vuoksi se on rahallisesti parempi päivä kuin jokin muu viikonpäivä.

Kaavio 13. Onko sunnuntaityöskentelystä ollut rahallista hyötyä?

Kohdassa viisitoista työntekijöiltä kysyttiin, onko heidän mielestään sunnuntai- aukioloajoista hyötyä yritykselle. Vastaukset jakautuivat tasapuolisesti kaavio 14 mukaan: 55 prosenttia kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että sunnuntai- aukioloajoista on hyötyä yritykselle ja 45 prosenttia koki, että siitä ei ole hyötyä yritykselle. Tässä kysymyksessä haluttiin lisäksi tietää myöntävästi vastanneiden mielipiteitä siitä, mitä hyötyä heidän mielestään sunnuntai- aukioloajoista on yritykselle. Suurimmaksi hyödyksi yritykselle koettiin myynnin kasvu ja lauantai- asiakkaiden jakautuminen myös sunnuntaille. Muiksi hyödyiksi mainittiin muun muassa seuraavaa: sunnuntait ovat hiljaisempia, jolloin myymälää voi siivota siistimpään kuntoon, samoin tavarankurkaminen onnistuu silloin.

Kaavio 14. Onko uusista sunnuntai aukioloajoista mielestäsi hyötyä yritykselle?

Kyselylomakkeen viimeisessä kysymyksessä vastaajilta kysyttiin, onko heidän mielestään uusista sunnuntaiaukioloajoista hyötyä asiakkaalle. Vastaukset ja-
kautuivat kaavio 15 mukaan seuraavasti: 66 prosenttia vastanneista koki uudet
sunnuntaiaukioloajat hyödyksi asiakkaalle, 31 prosentin mielestä niistä ei ole
asiakkaalle hyötyä ja 3 prosenttia vastasi, että siitä on ehkä hyötyä. Tässäkin
kysymyksessä haluttiin työntekijöiltä lisämielipidettä siitä, miten he kokivat uudet
sunnuntaiaukioloajat hyödyksi asiakkaalle. Suurin osa vastanneista oli sitä miel-
tä, että asiakkaalle on hyötyä siitä, että hän voi ostella minä viikon päivänä ha-
luaa. Lisäksi vastattiin seuraavaa;

- sunnuntaina on rauhallisempi shoppailla ja silloin välttää jonot
- monille ainoa vapaapäivä ja mahdollisuus tehdä ostoksia
- selkeämpää, kun kauppa on kaikkina viikon päivinä auki
- venäläiset tykkäävät.

Kaavio 15. Onko uusista sunnuntaiaukioloajoista mielestäsi hyötyä asiakkaalle?

Viimeinen kohta lomakkeessa oli vapaata sanaa: mitä tuli mieleen uudesta sunnuntaiaukioloajasta. Monet jotka olivat sitä mieltä, että sunnuntaityöskentely ei ole mielekäästä, halusivat sanoa tässä kohtaa lisää. Ilmi tuli seuraavia asioita;

- alussa sunnuntaityöskentely oli inhottavaa, mutta nyt ajatuksena siihen on tottunut
- 12 - 18 on sopiva aika olla töissä
- tuplapalkka on hyvä asia
- voitaisiin lopettaa muilta ajoilta paitsi joulun ajalta
- vähemmän työntekijöitä töissä, ei ole helppo päivä
- henkisesti rankkaa
- kauppojen ei tarvitsisi olla joka päivä auki
- sunnuntai ehdottomasti lepopäiväksi
- ainut varma vapaapäivä viety
- työehtosopimuksen kohtaa sunnuntaityöskentelystä tulisi muuttaa
- turha

9 Yhteenveto

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää lappeenrantalaisten yritysten työntekijöiden mielipidettä sunnuntaityöstä, ja sen vaikutuksia perhe-elämään, talouteen, yritykseen ja asiakkaaseen.

Teoriaosuudessa käsiteltiin työaikalakia syvällisesti ja lisäksi hallituksen esitystä vähittäiskauppojen aukioloaikoja koskevaksi uudeksi laiksi. Hallituksen esityksestä kantansa antoivat talousvaliokunta sekä työ- ja tasa-arvovaliokunta. Teoriaosuudessa käytiin läpi valiokuntien mietteet sekä eriävät mielipiteet ja vastalauseet. Teoriaosuudesta käy selvästi ilmi, mitä asioita on pidetty tärkeänä ja mille olisi haluttu lisäselvityksiä. Pienyrittäjien jaksamista ja perheiden yhteistä vapaa-aikaa käsiteltiin paljon ja näiden muuttumista lain uudistuessa.

Empiriaosuus toteutettiin kyselylomakkeella, joka oli vastaajille helppo ja nopea täyttää. Vastausprosentti olikin riittävä. Lomakkeista saaduista vastauksista tehdyt kuviot antavat selvän kuvan vastausten tuloksista.

Joidenkin vastausten tulokset yllättivät minut. Monilta kaupanalalla työskenteleviltä ihmisiltä olen kuullut, miten sunnuntaityöskentelystä ei pidetä, mutta tulokset tässä tutkimuksessa osoittivat, että suurin osa piti sunnuntaityöskentelystä. Olisivatkohan tulokset voineet olla toisenlaiset, jos kysely olisi tehty heti lain voimaan astuttua keväällä 2010? Myös lastenhoidon järjestyminen sunnuntaisin ei ollut tuottanut ongelmia, mitä ihmettelin, koska useimmat päiväkodit ovat kiinni viikonloppuisin. Nähtävästi kyselyyn osallistuneiden puoliset eivät ole vuorotyössä tai lapsille järjestyy muuten hoitaja.

Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että iällä tuntui olevan suurin merkitys sunnuntaityöskentelyn mielekkyyteen. Nuoret, 18 - 25 vuoden ikäisistä työntekijöistä suurin osa tuntui työskentelevän mielellään tai joskus sunnuntaisin. Heistä myös suurin osa koki, että sunnuntaityöskentelystä on rahallista hyötyä. Mahdollisilla lapsilla tai siviilisäädyllä ei ollut huomattavaa vaikutusta sunnuntaityöskentelyn mielekkyyteen.

Vastaukset kerättyäni ja niiden tulosten valmiiksi saamisen jälkeen, tutkimus meni mielestäni muuten hyvin, paitsi lomakkeita olisi pitänyt jakaa enemmän ja erilaisiin yrityksiin. Näin tutkimusten tuloksesta olisi saanut kattavamman ja myös luotettavamman.

Jos tutkimukseen olisi halunnut saada laajuutta, olisi työnantajille voinut tehdä oman kyselylomakkeen, jossa kysymykset olisivat suuntautuneet aukioloaikoihin ja asiakaskuntaan.

Taulukot ja kaaviot

TAULUKOT

Taulukko 1. Yleissäännöksen mukainen säännöllinen työaika, s 11

Taulukko 2. Keskimääräinen viikoittainen työaika, s 11

Taulukko3. Lisätyön laskeminen kun lisätyötä tehdään työpäivinä ja viikonloppuna (7,5/37,,5- työtuntijärjestelmä), s 13

Taulukko 4. Taulukko aukioloaikasäännöksestä, s 27

KAAVIOT

Kaavio 1. Sukupuoli, s 30

Kaavio 2. Ikä, s 31

Kaavio 3. Siviilisääty, s 32

Kaavio 4. Onko lapsia? , s 33

Kaavio 5. Työsuhteen kesto, s 34

Kaavio 6. Työsuhte, s 35

Kaavio 7. Oletko työskennellyt työsuhteen aikana sunnuntaisin?, s 36

Kaavio 8. Entä uuden lain astuttua voimaan 2009?, s 37

Kaavio 9. Työskenteletkö mielelläsi sunnuntaina?, s 38

Kaavio 10. Onko sunnuntaityöskentelystä sovittu sopimuksella vai onko se ollut vapaaehtoista?, s 39

Kaavio 11. Jos olet parisuhteessa, niin onko sunnuntaityöskentely vaikuttanut suhteeseen?, s 40

Kaavio 12. Onko sunnuntaityöskentely vaikeuttanut lastenhoitoa?, s 41

Kaavio 13. Onko sunnuntaityöskentelystä ollut rahallista hyötyä?, s42

Kaavio14. Onko uusista sunnuntaiaukioloajoista mielestäsi hyötyä yritykselle?, s 43

Kaavio 15. Onko uusista sunnuntaiaukioloajoista mielestäsi hyötyä asiakkaalle?, s 44

Lähteet

Hallituksen esitys 84/2009

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090084>

(luettu 4.1.2010)

Hietala, H. Kaivanto, K. 2008. Työaikalaki käytännössä. Helsinki: Talentum Media Oy

Kairinen, M. 2009. Työoikeus perusteineen. Masku: Työelämän tietopalvelu Oy

Kaupan liitto

http://www.kauppa.fi/kauppa_fi/ajankohtaista/uutiset/kauppojen_aukiolot_vapautuvat_ruokakaupat_auki_iltaisin_ja_viikonloppuisin_3745

(luettu 14.2.2010)

Laakkonen, M. 2010. Stadin Siwat sulkevat yöksi. PAM-lehti, 16/2010

Pullinen, K. 2010. PAMin mukaan liikeaikalaki pyllistää pikkukaupan myyjille. Vartti, (4)

Seppälän tarina

<https://www.seppala.fi/seppala/tarina>

(luettu 17.3.2011)

Suojanen, K. Savolainen, H. Vanhanen, P. 2006. Opi oikeutta, tradenomin käsikirja. Helsinki: KS-Kustannus Oy

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö

<http://www.sak.fi/suomi/tyossa.jsp?lang=fi&location1=2&id=25896&sl2=4&sl3=3>

(luettu 29.10.2011)

S-ryhmän rakenne

<http://www.s-kanava.fi/web/s-kanava-tietoa-s-ryhmasta/s-ryhman-rakenne>

(luettu 24.11.2011)

S-ryhmän talous

<http://www.s-kanava.fi/web/s-kanava-tietoa-s-ryhmasta/taloustieto>

(luettu 24.11.2011)

Talousvaliokunnan kannanotto

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tavm_16_2009_p.shtml

(luettu 29.10.2011)

Tietoa H&M:stä

<http://about.hm.com/fi/abouthm>

(luettu 17.3.2011)

Työ- ja tasa-arvovaliokunnanlausunto 19/2009
http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/tyvl_19_2009_p.shtml
(luettu 18.11.2011)

Yritystietoa Lindexistä
<http://www.lindex.com/fi/yritystietoa/>
(luettu 3.11.2011)

Lainsäädäntö

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731

Työaikalaki 9.8. 1996/605

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista
27.11.2009/945

Kysely sunnuntaiaukioloajoista**Sukupuoli**☐ nainen☐ mies**Ikä**☐ 18-25 vuotta☐ 26-35 vuotta☐ 36-45 vuotta☐ yli 45 vuotta**Siviilisäätty**☐ ei seurustele☐ seurustelee☐ avioliitossa☐ avioliitossa**Onko lapsia**☐ on☐ ei ole**Työnantaja**

Työsuhteen kesto☐ alle vuosi☐ 1-3 vuotta☐ 3-5 vuotta☐ yli 5 vuotta**Työsuhde**☐ määräaikainen☐ vakituinen☐ muu**Oletko työskennellyt työsuhteen aikana sunnuntaisin?**☐ kyllä☐ en

Entä uuden lain astuttua voimaan 2009?

☐ kyllä

☐ en

Työskenteletkö mielelläsi sunnuntaina?

☐ kyllä

☐ en

☐ joskus

Onko sunnuntaityöskentelystä sovittu sopimuksella vai onko se ollut vapaaehtoista?

☐ sopimus

☐ vapaaehtoista

Jos olet parisuhteessa, niin onko sunnuntaityöskentely vaikuttanut suhteeseen?

☐ kyllä

☐ ei

☐ jonkin verran

Jos on, niin miten?

Onko sunnuntaityöskentely vaikeuttanut lastenhoitoa?

☐ kyllä

☐ ei

☐ joskus

Jos on, niin miten?

Onko sunnuntaityöskentelystä ollut rahallista hyötyä?

☐ kyllä

☐ ei

Onko uusista sunnuntai aukioloajoista mielestäsi hyötyä yritykselle?

☐ kyllä

☐ ei

Jos on, niin mitä?

Onko uusista sunnuntai aukioloajoista mielestäsi hyötyä asiakkaalle?

☐ kyllä

☐ ei

Jos on, niin mitä?

Muuta mieleen tulevaa uudesta sunnuntai aukioloajasta.
